

ISNI-hanke

Selvitys kyselystä

3.7.2023

Taiteilijat haltuun!: yhteistyötä ja yhteentoimivaa metadataa ISNI-tunnusten avulla -hankkeen selvitys ISNIn tallentamismahdollisuudesta Taidekokoelmat verkkoon -sopimuksen piirissä olevien taidemuseoiden tietojärjestelmiin

Selvitys: Suomen museoliitto

Kysely: Suomen museoliitto ja Kansalliskirjasto

Osana hanketta **Taiteilijat haltuun!: yhteistyötä ja yhteentoimivaa metadataa ISNI-tunnusten avulla** on toteutettu museokentälle suunnattu kysely ISNI-tunnusten käyttöönoton teknisistä reunaehdoista museoissa käytetyissä kokoelmahallintajärjestelmissä. Kyselyn sisältö muotoiltiin siten, että erityisesti taidemuseoiden vastauksia on pystytty erottamaan muiden museoiden vastauksista. Kyselyn tulokset julkaistaan tässä raportissa.

Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa museoiden, erityisesti taidemuseoiden, valmiuksia tallentaa ISNI-tunnuksia museoiden käytössä oleviin kokoelmanhallintajärjestelmiin. Kyselyssä selvitettiin ISNI-tunnusten tämänhetkistä tunnettuutta ja käyttötarpeita sekä mahdollista tuen tarvetta ISNI-tunnusten käyttöönotossa ja hyödyntämisessä tulevaisuudessa. Kyselyssä selvitettiin myös kokoelmahallintajärjestelmiin liittyviä ominaisuuksia ja mahdollisuuksia toimijoiden ja ISNI-tunnusten tallentamiseen.

Kyselystä tiedotettiin Suomen museoliiton Museoposti-sähköpostilistalla, Museoliiton nettisivuilla ja somekanavissa sekä Muusa-järjestelmää käyttävien organisaatioiden asiakasviestinnässä.

Kysely toteutettiin 1.–17.3.2023 välisenä aikana. Kysely oli tarkoitettu kaikille museoille, mutta erityisesti pyydettiin vastauksia taidemuseoista. Kyselyyn vastaaminen kesti noin 5–10 minuuttia.

Kysely ISNI-tunnusten käytöstä museotalalla

Kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 28 kpl. Vastanneita organisaatioita oli yhteensä 27 kpl.

Kyselyyn vastasi **12 taidemuseota**, 5 kulttuurihistoriallista museota, 4 erikoismuseota ja 6 taidemuseon ja kulttuurihistoriallisen museon yhdistelmää.

Kuva 1. Vastanneet organisaatiot (%).

Vastanneiden organisaatioiden määrä oli verrattain vähäinen, mutta vastanneiden joukossa oli joitain maamme suurimpia museoita sekä alueellisia vastuumuseoita. Vastaajista toisaalta puuttui joitakin isoja museo-organisaatioita. Vastaajista suurin osa, 66 %, oli kuitenkin taidemuseoita tai taidemuseon ja kulttuurihistoriallisen museon yhdistelmiä.

ISNI-tunnusten käyttötarpeet

Vastaajista yli puolet (16 kpl) tiesi ennalta ISNI-tunnuksesta ja siitä, mihin sitä käytetään. Vastaajista puolet (14 kpl) kertoi tiedossa olevista käyttötarpeista, joihin ISNI-tunnuksia voisi käyttää.

ISNI-tunnusten tuleviin käyttötarpeisiin liittyen taidemuseot nostivat esiin toimijoiden yksilöllisen tunnistamisen tärkeyden. ISNI-tunnuksen avulla toivotaan voitavan tunnistaa yksilöllisesti esimerkiksi sellaiset taiteilijat, jotka ovat käyttäneet eri nimiä eri aikoina ja eri yhteyksissä.

ISNI-tunnusten lisäksi pohdittiin Finton KANTO – Kansalliset toimijatiedot -sanaston käyttöä ja erityisesti ulkomaisten toimijoiden tunnistamista ISNI-tunnusten avulla. ISNI-tunnusteen käyttöönottoon liittyen pohdittiin myös varautumista mahdolliseen yhteiskäyttöiseen kansalliseen toimijatietokantaan (Nimitietopalvelu).

Tukea ISNI-tunnusten käyttöönottoon

Kyselyssä tiedusteltiin museoiden tarvitsemaa tukea ISNI-tunnusten käyttöönottoon liittyen. Vastaajien mukaan tarvittaisiin tiedotusta perusasioista ja perehdytystä ISNI-tunnuksiin liittyen. Lisäksi toivottiin käytännön toimintaohjeita ISNI-tunnusten käyttöönottoon omassa kokoelmahallintajärjestelmässä.

Vastauksissa nostettiin esiin myös tarve ohjeistukselle toimia yhtenäisellä tavalla eri museoiden kesken toimijatietojen tallentamisessa ja ISNI-tunnuksen hyödyntämisessä.

Tarvittiin myös tietoa siitä, millä perusteilla ISNI-tunnuksia myönnetään esimerkiksi taiteilijamatrikelin ulkopuolella oleville taiteilijoille tai ITE-taiteilijoille.

Kokoelmahallintajärjestelmään liittyvät ominaisuudet ja mahdollisuudet toimijoiden tallentamiseen

Kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia koskien kokoelmahallintajärjestelmiin liittyviä ominaisuuksia ja mahdollisuuksia toimijoiden ja ISNI-tunnusten tallentamiseen, sillä kaikki vastaajat eivät ole aina pystyneet vastaamaan teknisesti oikealla tavalla. Ainoastaan tämän kyselyn tulosten perusteella ei voida tehdä kattavia päätelmiä eri järjestelmien mahdollisuuksista toimijoiden ja ISNI-tunnusten tallentamiseen.

Aineiston perusteella voidaan kuitenkin sanoa, että eri järjestelmien mahdollisuudet hyödyntää ISNI-tunnuksia kattavasti vaihtelevat jonkin verran. Suurimmassa osassa järjestelmiä on käytössä erillinen rekisteri (moduuli tai osasovellus) toimijatietojen tallentamiseen. Kaikissa taidemuseoiden käyttämissä kokoelmahallintajärjestelmissä on erillinen rekisteri (moduuli tai osasovellus) toimijatietojen tallentamiseen.

Niin ikään suurimpaan osaan järjestelmiä voidaan tallentaa toimijakohtaisia tunnuksia (esim. ISNI ja KANTO-URI) ja joissakin on erillinen kenttä tällaisia tunnistetietoja varten. Osassa taidemuseoiden käyttämistä kokoelmahallintajärjestelmistä ei ole mahdollista tallentaa toimijalle ISNI-tunnusta tai sille ei ole erillistä kenttää järjestelmässä.

Useimmissa järjestelmissä on mahdollista tallentaa toimijoista nimet eri versioineen, aikatiedot, ammatti tai toimiala, maa ja toimijaan liittyvät objektit.

Edellä mainittujen tietojen lisäksi kokoelmahallintajärjestelmiin tallennetaan yleisesti toimijan biografiatietoja, yhteystietoja ja sukulaisuussuhteita sekä yhteisöjen perustamiseen liittyviä tietoja. Näihin tietoihin lukeutuvat henkilön nimitiedot, elinvuodet, sukupuoli, paikkatiedot, opinto- ja työhistoria, ansiot ja kunniatehtävät sekä yhteystiedot.¹

Lisäksi voidaan tallentaa lähdetietoja (julkaisut, verkkosivut jne.), näyttelytietoja ja toimijan suhteet muihin toimijoihin.

Yhteenveto

Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa museoiden, erityisesti taidemuseoiden, valmiuksia tallentaa ISNI-tunnuksia museoiden käytössä oleviin kokoelmanhallintajärjestelmiin. Kyselyssä selvitettiin ISNI-tunnusten tämänhetkistä tunnettuutta ja käyttötarpeita sekä mahdollista tuen tarvetta ISNI-tunnusten käyttöönotossa ja hyödyntämisessä tulevaisuudessa. Kyselyssä selvitettiin myös kokoelmahallintajärjestelmiin liittyviä ominaisuuksia ja mahdollisuuksia toimijoiden ja ISNI-tunnusten tallentamiseen. Vastanneiden organisaatioiden määrä oli verrattain vähäinen, mutta vastanneiden joukossa oli joitain maamme suurimpia museoita sekä alueellisia vastuumuseoita.

Kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia koskien kokoelmahallintajärjestelmiin liittyviä ominaisuuksia ja mahdollisuuksia toimijoiden ja ISNI-tunnusten tallentamiseen, sillä kaikki vastaajat eivät ole aina pystyneet vastaamaan teknisesti oikealla tavalla. Ainoastaan tämän kyselyn tulosten perusteella ei voida tehdä kattavia päätelmiä eri järjestelmien mahdollisuuksista toimijoiden ja ISNI-tunnusten tallentamiseen, mutta vastauksista voidaan päätellä, että tiedotusta ISNistä ja apua ISNin käyttöönottoon tarvitaan sekä yleisellä

¹ Vastauksissa tuotiin esiin myös haastavat tapaukset, kuten laivat, toimijoina. Tämän tyyppisillä 'yhteisö'-toimijoilla, laivojen lisäksi esimerkiksi tapahtumilla, yrityksillä tai yhdistyksillä, on monesti eri aikoina muuttuvia tietoja, kuten nimi, omistaja ja paikka. On siis monesti haastavaa ratkaista, miten tällaisiin toimijoihin viitataan, minkä vuoksi eri organisaatioiden käytännöt voivat poiketa toisistaan.

tasolla että oman kokoelmahallintajärjestelmän näkökulmasta. Vastaajien mukaan tarvittaisiin tiedotusta perusasioista ja perehdytystä ISNI-tunnuksiin ja niiden käyttöön liittyen. Lisäksi toivottiin käytännön toimintaohjeita ISNI-tunnusten käyttöönottoon omassa kokoelmahallintajärjestelmässä.

Hankkeen edetessä järjestetäänkin koulutustilaisuus ISNI-tunnuksesta ja se suunnataan erityisesti taidemuseoille. Koulutustilaisuuden tarkoituksena on parantaa ISNI-tunnusten tunnettuutta ja avata museokentälle niiden käyttöön liittyviä mahdollisuuksia.

ISNI-tunnisteiden käytön merkittävänä hyötynä voidaan pitää niiden merkitystä datan laadun parantamisessa ja datan jatkokäytössä esim. linkitetyn datan kannalta. ISNI-tunnus antaa toimijalle yksiselitteisen tunnisteiden, jolla henkilö voidaan erottaa kaikissa tilanteissa yksiselitteisesti. ISNI-tunnusten käyttö parantaa löydettävyyttä ja näkyvyyttä esimerkiksi linkitettyä dataa silmällä pitäen. Finna ja Europeana ovat hyviä esimerkkejä verkkopalveluista, joissa voitaisiin hyödyntää ISNI-tunnuksia linkitetystä datassa.

Haasteena puolestaan voidaan nähdä yhtenäisten prosessien hiominen toimijoiden kuvailussa ja uusien toimijoiden luomisessa eri museo-organisaatioiden kesken. Myös kokoelmanhallintajärjestelmissä olevat puutteet aiheuttavat haasteita ISNI-tunnusten sujuvan käyttöönoton kannalta. Tämän yhteistyöhankkeen tavoitteena on ottaa ISNI-tunnus käyttöön Muusa- ja MuseumPlus-kokoelmahallintajärjestelmissä.